

åpent ROM

3/2006

Tema:

Staten som byggherre i 190 år

Maktens, kulturens og kunnskapens byggherre

Vern om gammalt og nytt

Villa Stenersen

PROFIL

Øivind Christoffersen

Stolt av Statsbygg

Høgskolen i Østfold

Kunnskapsbygg i kulturlandskap

- 3 **Maktens, kulturens og kunnskapens byggherre**
I løpet av 190 år som statlig «byggningsinspektør» har virksomheten svingt fra det monumentale til det nøkterne
- 8 **Horisont**
Statsbyggs administrerende direktør Øyvind Christoffersen reflekter rundt Statsbyggs historie og fremtid
- 9 **Visste du det?**
Fakta om Statsbygg
- 10 **Avansert bygg bak beskjeden fasade**
Statsbygg har bygget et av verdens mest avanserte laboratorier for marin forskning på Matre
- 12 **Profil: Øyvind Christoffersen**
Etter seks år i direktørstolen får han skryt for å ha blåst liv i lagånden i Statsbygg
- 14 **Mosaikk**
- 15 **Tett på**
Riksantikvar Nils Marstein
- 16 **Kunnskapsbygg i kulturlandskap**
Nybygget til Høgskolen i Østfold på Remmen vitner om ambisjoner for utdanning og forskning
- 21 **Vern om gammalt og nytt**
Villa Stenersen i Oslo fortel ei historie om glansperioden til funksjonalismen
- 24 **Slik gjør de det i Vauban i Tyskland**

Statsbygg i 190 år – Åpent rom gratulerer!

Christian Ancher Collett (1771–1833) var namnet på mannen som i 1816 fekk jobben som den første statlege byggningsinspektøren for offentlege bygg i Christiania og omegn. Byggningsinspektøren skulle ha oppsyn med dei sivile bygningane til staten. Av fleire årsaker var det byggjeverksemda i Christiania som då stod i fokus. Stillinga til byen blei endra etter 1814, og byen fekk status som hovudstad. Dette opna for ekspansjon, og ei rekkje nye statlege institusjonar og offentlege bygg var med på å setje preg på byen.

I 17 år hadde Collett stillinga som statens byggningsinspektør – rett nok var stillinga berre ein deltidjobb, og Collett blei lønna som konsulent. Stillinga forhindra heller ikkje Collett i å ta på seg statlege byggjeoppdrag som arkitekt. Mellom anna var han utførande arkitekt for ombygginga av lokala Stortinget leigde, og for ombygginga av Paléet – kongebustaden på den tida.

Den statlege byggjeverksemda auka etter kvart, og det blei behov for ein større organisasjon som skulle føre oppsyn med verksemda. I 1887 blei Statens byggningsinspektorat oppretta. Seinare, i 1936, skifta inspektoratet namn til Riksarkitekten. I 1959 vedtok Stortinget å opprette Statens byggje- og eigedomsdirektorat. I 1993 blei det innført ei husleigeordning. Ordninga skulle synleggjere utgifter knytte til det å forvalte byggningsformuen i landet. På same tid blei direktoratet omdanna til forvaltningsbedrifta Statsbygg.

Sjølv om arbeidet har blitt organisert og gjennomført på ulike måtar opp gjennom tida, har det statlege byggjeriet alltid spela ei viktig i rolle i samfunnet. I dag arbeider over 670 personar i Statsbygg. Det er desse som gjer det mogleg for Statsbygg å medverke til nasjonsbygginga og den viktige eigedomsforvaltninga.

Redaksjonen i *Åpent rom* vil gratulere alle «statsbyggjarar» med ei fortenkt markering av 190 års innsats!

Hege Njaa Rygh
Ansvarleg redaktør
henr@statsbygg.no

åpent
ROM

Åpent rom nr. 3 – 2006. Et blad for politikere, medier og forvaltning. **Utgiver:** Statsbygg

Ansvarlig redaktør: Hege Njaa Rygh **Redaktør:** Eva Kvandal

Bidragstyttere denne utgave: Morten Ryen/Fete typer, Ellen Stai, Mirjana Rødningen, Eva Kvandal, Pål Weiby, Ingrid Åsbergsjord, Geir Owe Fredheim
Redaksjonen avsluttet oktober 2006

Design: Fete typer/www.fetetyper.no **Repro og trykk:** Gamlebyen Grafiske as **Papir:** 200/135g Eurobulk **Opplag:** 4.000

Forsidefoto: Thomas Bjørnflaten/www.nyebilder.no **Vignettfoto:** Linda Cartridge/www.cartridge.no

Statsbygg, Byporten, Biskop Gunnerus' gt, Postboks 8106 Dep, 0032 OSLO

Telefon: 22 95 40 00 **Telefaks:** 22 95 40 01

www.statsbygg.no postmottak@statsbygg.no Vil du ha nyheter fra Statsbygg via e-post? Abonner på www.statsbygg.no/aktuelt/Nyhetsabonnement/

Det er 190 år siden Norge fikk sin første statlige bygningsinspektør. I løpet av disse årene har den statlige byggevirksomheten svingt fra det monumentale til det nøkterne, hele tiden som et uttrykk for samtidens verdier og ambisjoner.

Tekst: Morten Ryen, fetetyper.no

Foto: Jiri Havran

Les: www.statsbygg.no

Tema: Jubileum – 190 år med staten som byggherre

Maktens, kulturens og kunnskapens byggherre

Tema: Staten som byggherre i 190 år

Universitetet på Dragvoll i Trondheim

Til å begynne med var det viktig å «bygge nasjonen»

> **H**istorien om det vi i dag kjenner som Statsbygg, begynte med utnevnelsen av Christian Ancher Collett til statlig byggeinspektør i 1816. Christiania var blitt Norges nye hovedstad, og etableringen av en rekke nye statsinstitusjoner førte til et kraftig vekst i byggevirkksomheten. Dermed oppstod også et behov for noen som kunne holde overoppsyn med de statlige bygningene og byggevirkksomheten.

Nasjonsbygging Til å begynne med var det viktig å «bygge nasjonen» og det var denne oppgave Collett – og hans etterfølgere Christian Heinrich Grosch og Georg Andreas Bull – gjen-

nomførte på 1800-tallet. Det var store monumentale bygg som ble reist. Stortinget, Slottet, Norges bank og Universitet, samt Østbanen og Vestbanen, ble reist i denne perioden.

Både den storslåtte arkitekturen, bruken av datidens fremste arkitekter og valget av materialer var et uttrykk for nasjonalstolthet og nasjonale verdier. Blant annet var det utstrakt bruk av norsk huggestein, noe som la grunnlaget for en helt nye industri i Norge.

Fra inspektør til inspektorat Rollen som bygningsinspektør var en ren konsulentstilling.

Det fantes ikke noe sentralt organ med ansvar for den statlige byggevirkksomheten. For store og viktige byggesaker som Slottet, Universitetet og Stortinget var det derfor nødvendig med egne bygningskommisjoner. Fra flere hold ble det etterlyst bedre kontroll og oppsyn med den statlige byggevirkksomheten og i 1887 ble Statens bygningsinspektorat opprettet. Arkitekt Adolf Schirmer ble leder for det nye inspektoratet og bygde det opp til å bli et viktig rådgivende organ for departementet ved statlige byggeoppgaver. Under Schirmers ledelse var bygningsinspektoratet blant annet rådgiver ved bygging av skoler og kirker over hele landet. I likhet med tidligere

Kunstnerne's hus i Oslo

byggningsinspektører var Schirmer også utførende arkitekt for en rekke statlige bygninger, blant annet Nasjonalgalleriet og Ullevål sykehus.

Et nytt århundre På begynnelsen av 1900-tallet viste det seg at Statens bygningsinspektorat ikke maktet å møte de forventninger etaten ble møtt med. Etaten var for liten til å kunne holde oppsyn med det økende antall statlige bygninger. I 1903 ble det foreslått å opprette en egen riksadministrasjon for statens bygninger, men forslaget ble aldri vedtatt i Stortinget. Som en følge av dette begynte de ulike statlige etater å opprette egne fagorganer som kontrollerte etatens egen byggevirksomhet.

Dette førte til at Statens bygningsinspektorat mistet mye av sin innflytelse. En sterkere sentral kontroll med statens bygge- og eiendomsadministrasjon ble drøftet, men flere komiteer og utredninger anbefalte å fortsette praksisen med etatsvise fagorgan og bruk av private arkitekter til prosjektering av statlige bygg.

Etter unionsoppløsningen i 1905 var Norge preget av en sterk nasjonalisme, noe som også kom til uttrykk i arkitekturen. Bygninger som Regjeringsbygningen (nåværende Finansdepartementet) og Historisk Museum, ble preget av jugendstil med en klar nasjonal karakter.

Sentralisering I 1928 bestemte Stortinget at Statens bygningsinspektorat skulle få et mer overordnet ansvar for alle statens eiendommer, unnatt bygningene til Forsvaret, Norges statsbaner, Statens vegvesen, Havnevesenet og noen andre etater. I 1936 skiftet inspektoratet navn til Riksarkitekten, men arbeidsoppgavene var de samme som før. Riksarkitekten var i første rekke et rådgivende organ. Ansvaret for byggevirksomheten og eiendomsforvaltningen lå fortsatt under de ulike departementene. Departementene gjennomførte byggesakene gjennom egne plan- og byggekommiteer der Riksarkitekten var medlem og ansvarlig for å ivareta statens faglige interesser.

Tema: Staten som byggherre i 190 år

Tinghuset i Bergen

Nå handler det om å bygge Norge som kunnskaps- og kulturnasjon

› **Nøktern modernisme** Statens byggevirksomhet i mellomkrigstiden var preget av datidens funksjonalisme. Kunstnerens hus i Oslo og Tinghuset i Bergen er eksempler på klassiske bygg fra denne tiden. Etter krigen fikk bygningene et mer modernistisk og nøkternt preg, noe Høyblokka i regjeringskvartalet, Universitetet på Blindern og Hydrobygget i Oslo er eksempler på.

Riksarkitekten var fremdeles bare konsulent for de ulike departementenes plan- og byggekomiteer og det fantes ikke noe overordnet tilsyn med statens mange eiendommer. I 1958 foreslo et utvalg å opprette et direktorat som skulle være

ansvarlig for planlegging og oppføring av statlige nybygg. Året etter vedtok Stortinget opprettelsen av Statens bygge- og eiendomsdirektorat.

Statsbygg Gjennom 1960- og 1970-tallet var den statlige byggevirksomheten preget av at Norge bygget velferdsstaten og var på vei inn i oljealderen. Byggeprosjektene var mange, store og kompliserte og skulle realiseres uten for høye kostnader.

Noen retningslinjer for hvordan statens bygninger skulle formgis fantes ikke, men det ble gjort forsøk på å fornye den moderne arkitekturen for

å møte nye krav og behov. Et særtrekk på 1970-tallet var bruk av glass over halvklimaliserte soner, noe gjør det mulig med store bygningskomplekser knyttet sammen av overbygde gater og plasser. Universitet på Dragvoll fra 1979 er et godt eksempel på en slik byggestil som har fått stor betydning i ettertiden.

På 1980-tallet var tiden moden for å tenke nytt om organisering av den statlige byggevirksomheten og forvaltningen av statens eiendommer. Hermansensutvalgets innstilling «En bedre stat» fra 1989 var den direkte foranledning til at Statsbygg ble etablert i 1993. Staten ønsket å

Ambassaden i Berlin

gå bort fra en ordning der de statlige virksomheter vederlagsfritt skulle kunne bruke statens eiendommer. Nå skulle de betale husleie, og som en følge ble Statens bygge- og eiendomsdirektorat omgjort til et forvaltningsbedrift med krav til driftsresultat. Omtrent samtidig ble det utformet en statlig arkitekturpolitikk som kom til uttrykk gjennom Stortingsmelding nr. 61 (1991–92) *Kultur i tiden* og veilederen *Estetikk i statlige bygg og anlegg* fra 1996.

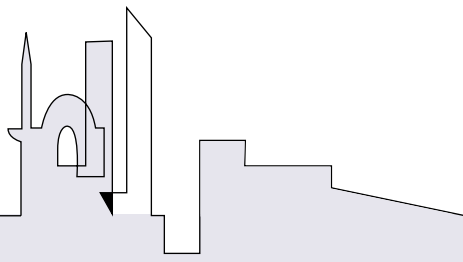
Arkitekturpolitikk Mange av Norges viktigste statsinstitusjoner er bygget. Men nasjonsbyggingen fortsetter. I dag handler den statlige bygge-

virksomheten om å bygge Norge som kunnskaps- og kulturnasjon og la dette komme til uttrykk gjennom vakre, funksjonelle og framtidsrettede høyskoler, bibliotek og kulturbygg. I forvaltningen av den statlige arkitekturpolitikken legger Statsbygg vekt på å bruke god og moderne arkitektur for å skape signalbygg som skal prege både samtid og framtid. Slik sett går det en tråd fra de monumentale tidlige statlige byggene som er blitt kulturminner, til Statsbyggs ambisjon i dag om å bygge morgendagens kulturminner.]

Artikkelen bygger på Geir Thomas Risåsen: Staten bygger, Forlaget Press/Statsbygg 2003.

Fakta om staten som byggherre

- › 1816 Christian Ancher Collett blir utnevnt til statlig bygningsinspektør
- › 1833 Christian Heinrich Grosch blir bygningsinspektør
- › 1865 Georg Andreas Bull blir bygningsinspektør
- › 1887 Statens bygningsinspektorat opprettet med Adolf Schirmer som leder
- › 1903 Forslag om å opprette en egen riksadministrasjon for statens bygninger. Forslaget ble ikke gjennomført.
- › 1928 Statens bygningsinspektorat får overordnet ansvar for alle statens eiendommer
- › 1936 Statens bygningsinspektorat skifter navn til Riksarkitekten
- › 1959 Stortinget vedtar opprettelsen av Statens bygge- og eiendomsdirektorat
- › 1991 NOU om «Modernisering av den statlige eiendomsforvaltning»
- › 1993 Statsbygg opprettes

Historisk horisont

Tekst: Adm.dir. Øivind Christoffersen

Foto: Christian Hatt

På Stockholms Slott ble det den 12. desember 1816 tatt en viktig beslutning. Tilstede var Kong Carl den II og hans adoptiv sønn, den driftige kronprinsen Carl Johan, den norske statsministeren Peder Anker og statsrådene Jonas Collett og Niels Treschow. Den norske regjeringen hadde lagt frem et forslag om at Bergråd Christian A. Collett «overtager de Forretninger, der måtte paalægges ham, som Bygningskyndig, med Hensyn til offentlige Bygninger og Anlæg». Regjeringen bad «Hans Majestet naadigst at resolve Den Norske Regjerings Indstilling». Kongen samtykket og skrev «Approberas» i protokollen før han signerte.

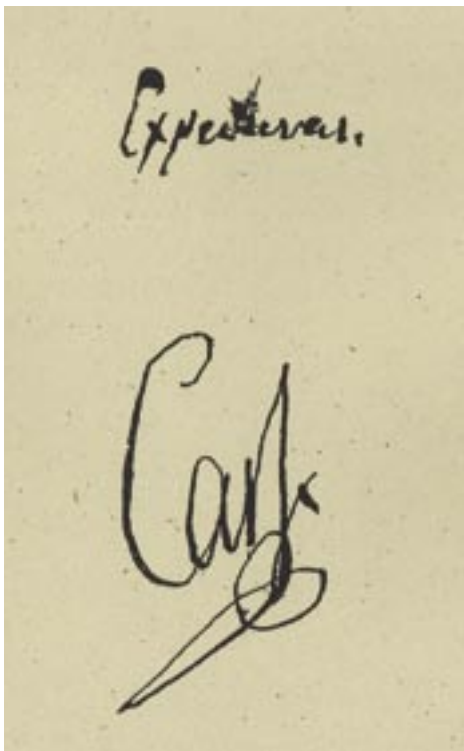
Mon tro om den norske delegasjonen pustet lettet ut da navnetrekket var sikret og blekket var tørt? For dette var en sak av stor betydning for den norske regjeringen og handlet om noe mer enn at Christian A. Collett skulle få 200 spesidaler for arbeidet. Etter nesten 400 år under dansk styre var det viktig at Norge bygget opp sine egne institusjoner slik at landet kunne fungere som en egen stat. For institusjonene trengte bygg, den gang – som nå!

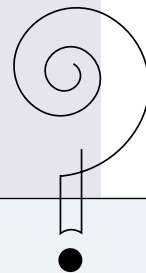
Frem mot unionsoppløsningen med Sverige ble det reist en rekke statlige og monumentale bygg i hovedstaden. Institusjoner og bygg som bidro til en voksende nasjonal selvfølelse og som nørte opp under selvstendighetstrangen. Hvis man strekker det litt langt kan man kan-

skje si at Kong Carl den II la en viktig premiss for Norges løsrivelse i 1905? Uansett så skrev svenskekongen det første kapittelet i historien om den norske byggevirkosomheten etter grunnloven i 1814. Et kapittel som i løpet av 190 år har vokst til mange bind.

I Statsbygg skriver vi norsk bygghistorie så å si hver dag. For byggene vi ferdigstiller er viktige monumenter over samtidsarkitekturen. Vi er en pådriver for innføring av ny teknologi for å redusere energibehovet i byggene våre. Statsbygg innfører stadig strengere miljøkrav og setter gjennom dette nye standarder for bransjen. Vi arbeider fortløpende med å tilrettelegge byggene våre slik at de blir tilgjengelige for alle. Vi driver med banebrytende forsknings- og utviklingsaktiviteter. Vi satser på IKT og driver forsøk med digitale bygningsmodeller, fordi vi tror det vil være nødvendige redskaper i fremtiden. Samtidig arbeider vi med å synliggjøre kulturminneieendommers potensial for verdiskaping, og viser i praksis at det ikke behøver å gå på bekostning av bygningenes egenart.

I disse dager legger vi en ny strategi for Statsbygg for 2007–2010. Målet er at etterlekten vil bedømme resultatene vi oppnår som viktige hendelser i norsk byggerihistorie. Jeg er ikke i tvil om at Statsbygg vil skrive seg inn i fremtidens historiebøker. Det sørger nemlig 670 dyktige medarbeiderne i Statsbygg for. De gjør det hver dag!]

Tekst: Eva Kvandal

Foto: Thomas Bjørnflaten og Statsbygg arkiv

Om Statsbygg

Forvaltning

- › Statsbygg er den største statlege eigedomsaktøren i sivil sektor i Noreg og forvaltar 2,2 millionar kvadratmeter til ein verdi av 19,5 milliardar kroner.
- › Omsetninga i 2005 var på vel 2,5 milliardar kroner.
- › I ei måling av dei 500 største bedriftene i Noreg kom Statsbygg på 147. plass*.
- › Statsbygg ligg på ein 9. plass blant dei bedriftene som har størst eigenkapital. Eigenkapitalen er på nesten 18 millionar kroner.*

*(Tala er henta frå bladet *Kapital*.)

Utanlands

- › I utlandet eig Statsbygg omlag 94 000 kvadratmeter. Disse er fordelte på meir enn 115 eigedommar i over 60 land.
- › Dei fleste eigedommane Statsbygg har i utlandet er kontorbygg som utanrikstenesta nyttar.
- › Statsbygg er ansvarleg for å halde bygningane ved like, og driv kjøp og sal av bygningane.
- › I tillegg gjennomfører Statsbygg byggjeprojekt i utlandet. For tida er det større prosjekt i gang i Katmandu, Teheran, Caracas, Brussel, Sofia, Wien og Beijing.

Tilsette

- › Det jobbar 32 prosent kvinner i Statsbygg, og dei fleste av desse jobbar i kontorsektoren. Berre elleve prosent kvinner jobbar i driftssektoren.
- › Blant leiarane er det 37 prosent kvinner, og dei har lik gjennomsnittslønn som dei mannlege leiarane.
- › Av dei 670 tilsette i Statsbygg jobbar 255 ved hovudkontoret, mens resten er tilknytte regionkontora eller eigedommane.

Byggjeverksemde

- › Statsbygg skal gjere ferdig 25 bygg i år.
- › Det har ikkje vore bygd så mykje sidan 1987, då 28 større byggjeprojekt blei gjennomførte.
- › Auken kjem mellom anna av at Statsbygg har teke over eigarskapen til alle offentlege barnevernsinstitusjonar. Fire nye institusjonar skal byggjast i år.
- › Statsbygg byggjer i tillegg fem nye undervisningsbygg rundt om i landet.

Svalbard forskningspark, Longyearbyen

Ambassadørbolig i Caracas, Venezuela

Avansert bygg bak beskjednen fasade

Havforskningsinstituttets forskningsstasjon på Matre i Hordaland er et av verdens mest avanserte laboratorier for marin forskning. Kunnskap herfra vil bidra til bedre velferd for oppdrettsfisk.

En times kjøring nord for Bergen, ved foten av Gleinefjellet, ligger bygda Matre med 120 innbyggere. Fra det 792 meter høye fjellet strømmer ferskvannet som var utslagsgivende for at Havforskningsstasjonen ble etablert her i 1971. Avløpsvann fra kraftselskapet BKKs magasiner har nemlig i 35 år sikret forskningsstasjonen i Masfjorden kommune tilgang på oppvarmet ferskvann gjennom hele året. Fra 90 meters dyp i Matrefjorden hentes sjøvannet som trengs til forsøkene.

Avansert bygg Midt i denne mektige vestlandsnaturen har et av verdens mest avanserte bygg for havbruksforskning blitt reist de to siste årene. Fra utsiden gir det et beskjedent inntrykk, og ved første øyekast er det lett å tenke seg at det ikke rommer mer enn alminnelige kontorlokaler. Innenfor er det imidlertid plass til hele elleve forsøkshaller for oppdrettsfisk og et topp moderne laboratorium for stasjonens 20 teknikere og tolv forskere, samt tilreisende forskere som arbeider der i kortere perioder.

Hvordan oppdrettsfisk har det i merden er blitt stadig viktigere for forbrukerne. Den nye forskningsstasjonen kan nettopp bidra til bedre fiskevelferd. Forskerne kan blant annet styre lysforhold og innhold av nitrogen og oksygen i vannet, og på den måten finne ut hva som skal til for at fisken trives.

Hygiene i høysetet Krav til funksjonalitet og hygiene har stått i høysetet ved utforming av bygget. Forskerne Ingunn Stubhaug og Betty

Irgens fra Nasjonalt institutt for ernærings- og sjømatforskning (NIFES) i Bergen, er to av dem som jobber med laboratoriet i kortere perioder om gangen.

– Det er alltid kjekt å komme til en ordentlig lab, og denne er veldig lys og flott. Det betyr mye for trivselen, og gjør det kjekkere å jobbe. Jeg liker i tillegg at det er skyvedører mellom rommene på laben, slik at det er enklere å åpne dem, sier Ingunn Stubhaug.

– Det er veldig viktig for de prøvene vi tar at fasilitetene er hygieniske og lett å holde rene, som her. Jeg liker svært godt at det er ekstra vinduer øverst på veggen, slik at det kommer inn rikelig med dagslys, sier Betty Irgens.

Fornøyde forskere Forsker Ulla Nordgarden har jobbet ved havforskningsinstituttet på Matre i åtte år.

– Vi tok i bruk laben rett før sommeren, og ennå er det ting her som må jobbes inn, men stort sett er jeg veldig fornøyd og tror nok det blir veldig bra til slutt. Arkitekturen er pen. Litt «kald», men det er vel slik det skal være. Det jeg er mest fornøyd med er at vi har fått nye avtrekksskap. Jeg jobber med å analysere veksthormonene i beinmassen til laksen, og det viktigste for meg er skap hvor dampene fra kjemikalene effektivt suges vekk, sier Nordgarden, som foreløpig har utsikt mot Matrefjorden fra labvinduet. Før fiskeriministeren foretar den offisielle åpningen av nybygget 10. oktober, skal imidlertid et kunstverk av May Bente Aronsen reises utenfor vinduet, hvor hovedinngangen er.

Det 3190 kvadratmeter store bygget gir forskerne mulighet til bedre og annen type forskning enn tidligere, ifølge stasjonsleder Øivind Torslett. Fullstendig kontroll over vannets temperatur og kvalitet gjør at eksperimenter med fisken kan gjentas når som helst på året under nøyaktig like forhold. I tillegg gjør et karantenerom det mulig å ta inn vill fisk og studere den i kontrollerte omgivelser.

Skjulte egenskaper En viktig årsak til at bygget virker beskjedent fra utsiden, er at en betydelig del av infrastrukturen er plassert under bakkenivå. 10.000 meter med plastrør i kjelleren sørger for at det hvert minutt fraktes hele 1300 liter oppvarmet vann, og 1300 liter nedkjølt vann, gjennom bygget. Nettopp fordi det er store mengder vann som skal transporteres inn og ut av bygget, er det lagt særdeles stor vekt på å velge materialer som ikke ruster. Utvendig er kledningen i malt betong, stein og aluminiumsplater. Innvendig er det benyttet overflater i malt betong og galvaniserte stålplater og glassfiberplater.

– Kombinasjonen av generelt mye fukt og spesielt sjøvann, gjør at materialvalg har vært veldig viktig, sier Torslett.

Bygget er også konstruert med tanke på at hygiene står i sentrum ved Havforskningsinstituttet på Matre.

– Alle overflater skal være lette å holde rene, og sko må skiftes når man beveger seg inn på visse områder. Vi vil selvfølgelig gjøre alt som er mulig for å forebygge at for eksempel en fiske-sykdom skal spre seg her, sier Torslett.]

Rolf Birkeland har vært prosjektansvarlig for røranlegget i bygget på vegne Vest Consult AS.

Forskerne Betty Irgens (foran) og Ingunn Stubhaug fra Nasjonalt institutt for ernærings- og sjømatforskning (NIFES) i Bergen trives i den nye laben med ekstra vinduer høyt på veggen som slipper inn rikelig med dagslys.

«Det er alltid kjekt å komme til en ordentlig lab, og denne er veldig lys og flott.»

Olav Væhle, prosjektleder i Statsbygg, foran baksiden av bygget. Havforskningsinstituttets nybygg er utvendig kledd i malt betong, stein- og aluminiumsplater.

– I underetasjen er det 10.000 meter med vannrør. Det kan tilsynelatende virke kaotisk, men alle rørene er tydelig merket med om det er for eksempel saltvann, eller sjøvann de frakter. Dette vil gjøre det enklere å reparere eventuelle lekkasjer, sier stasjonsleder Øivind Torslett.

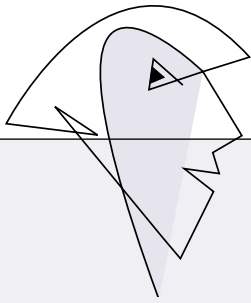

Havforskningsinstituttets nybygg er plassert på landtungen mellom indre del av Matrefjorden og Matreelva på Matre i Hordaland. Arkitekt for bygget er Bjerk og Bjørge arkitekter A/S. Rødfargen på utsiden av luftekarene, hvor kaldt og varmt vann blandes, er valgt for å bryte mot de grå veggene.

Øivind Christoffersen

Tekst: Ellen Stai

Foto: Steffen Aaland

Stolt av Statsbygg

Etter seks år i direktørstolen gleder Øivind Christoffersen seg til å presentere Statsbyggs nye hovedstrategi for 670 ansatte. For aller første gang samles samtlige statsbyggere under samme tak, og sjefen vil benytte anledningen til å gi dem en velfortjent honnør i anledning Statsbyggs 190 år i nasjonens tjeneste.

Å lede en kompetansebedrift med så mange dyktige mennesker er spennende. Tenk så kjedelig det ville ha vært å være sjef for en organisasjon som bare dilter etter, sier Christoffersen. For drøyt seks år siden overtok han en bedrift som fikk hard medfart i media. Internt var det mye uro, men Christoffersen får skryt for å ha blåst liv i lagånden, uten å legge skjul på at det måtte jobbes hardt for å gjenreise tilliten. I dag bygges Operaen raskere enn planlagt og innenfor budsjett, likevel er det mange som nevner «budsjettoverskridelser» når du spør hva de assosierer med Statsbygg.

Stor spennvidde – Vi har fått ufortjent mye negativ omtale. Entreprenører og arkitekter vet at vi står for kvalitet og nytenkning, men det er vanskeligere å nå frem til menigmann.

– Hva ville du sagt hvis du fikk reklamere litt i media?

– Vi bygger nasjonsarven, ting som skal stå i generasjoner. Vi støtter kunst og bruker bygninger i kunstnerisk sammenheng. Ofte ser vi på hvordan eldre byggverk kan brukes aktivt i utviklingen av lokalsamfunn. Se på Blaker skanse, festningsanlegget som i samspill med lokale myndigheter og lokalt næringsliv nå blir brukt som selskaps- og konferansesenter og av lokale kunstnere.

– Mange ting har vi utviklet og solgt, for eksempel Fornebu og Pilestredet Park. Villa Grande er blitt Holocaust-senter, og vi er i full gang med restaureringen av Bygdøy kongsgård. Flott arbeid, utført av høyt kompetente folk.

Det er ikke lite medarbeiderne i denne organisasjonen får til!

Viktig arbeid Ingen tvil om at Øivind Christoffersen kjenner ekte stolthet på Statsbyggs vegne, ikke bare når han åpner spektakulære bygg som forskningsparken på Svalbard. Mannen er slett ingen snobb, han har kjørt samme bil i ti år og syntes det var minst like flott å kunne erklære nybygget til Høgskolen i Nesna for åpnet nå i august som da han åpnet forskningsparken.

– Jeg har aldri møtt så mye ekte entusiasme noen gang! For lokalbefolkningen har sånt veldig stor betydning, sier han.

Når kollegene kommer på jobb, høres ikke sjelden jazztoner fra sjefens kontor. Og da hans ungdoms idol Bob Dylan nylig kom med nytt og friskt album, var Christoffersen i platebutikken samme dag. Kunst handler han helst på auksjon, fordi det er mye morsommere å konkurrere om tingene enn å kjøpe dem.

Stø kurs – Jeg er interessert i kunst og antikviteter og handler en del på auksjon. Jeg er for eksempel glad i japansk porselen, forteller han. Sans for estetikk kommer godt med når realisten er jurymedlem under Statsbyggs arkitektkonkurranser, og bridge og killersudoku er bra hjerne- trim for den som har systemutvikling som del av hovedfaget i informatikk. Golf er favorittsporten, og under kameratgjengens årlige spaniatour er det kamp til siste hull. 56-åringen skal ha en utrolig evne til å fokusere på neste slag, selv om forrige ball forsvant i buskene.

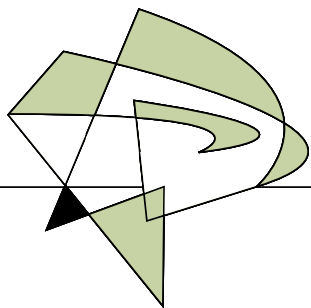
– Joda, jeg liker å yte for å vinne. Det er gøy å se resultater.

Øivind Christoffersen synes man skal ha det moro på jobben også, og etter noen år med hardt arbeid er det mye å glede seg over i Statsbygg. Budsjetter og tidsfrister overholdes på en rekke store prosjekter. Det er lovord i pressen og positive tilbakemeldinger fra fornøyde brukere. Han mener det er medarbeiderne som sørger for at skuta holder stø kurs. Sjefen sjøl skal være god til å navigere i den krevende gråsonen mellom politikk og næring, og synes det er mer spennende enn om han bare måtte ta forretningsmessige hensyn.

Veien videre – For oss er det å få ny regjering omtrent som når en bedrift skifter eier. En flertallsregjering skaper større forutsigbarhet, og det er ingen hemmelighet at de rød-grønne satser på en sterk offentlig sektor. Vi skal fortsatt være effektive, men det skaper mer ro blant våre ansatte at konkurranseutsetting og privatisering er tonet kraftig ned, sier Øivind Christoffersen.

Men de skal ikke hvile på laurbærene. I november presenterer han Statsbyggs videre strategi for sine medarbeidere. Samtidig skal de feire statsbyggeriets 190-årige historie. Men det er en moderne 190-åring som skal feires, en som samarbeider med sine brukere på en helt annen måte enn før.

– Enten det er en høgskole, en barnevernsinstitusjon, et teater eller en avlsstasjon for torsk som skal prosjekteres og bygges.]

► Norsk trearkitektur i fokus i Berlin

Fra slutten av august og ut september var det en utstilling i Tyskland om norsk trearkitektur og byggekunst. Utstillingen var i de nordiske ambassadenes felleshus i Berlin og hadde tittelen «Norske trebygg, 1000 års håndverk og arkitektur».

Utstillingen var laget av Stiftelsen Byens Fornylse i samarbeid med den norske ambassaden, og målet var å få tyskerne og europeerne til å åpne øyne for tre – mulighetenes materiale.

Ved siden av eksempler på hvordan tre har preget norsk byggekunst i 100 år, tok utstillingen for seg hvordan tre inngår i moderne og bærekraftig arkitektur, som Sametinget i Karasjok. Statsbygg var byggherre for dette bygget.

Foto: Statsbygg

Foto: Scampix

◀ Statsbygg med lukrativ strømavtale

I fjor inngikk Statsbygg på vegne av sine kunder en to-årig, sentral kraftavtale til fastpris med LOS/Bergen Energi. Kraftprisen for det andre året – fra 11. september 2006 og ett år fremover – er 28,29 øre/kWh inkludert påslag til leverandøren.

I høst har strømprisen nådd store høyder, og det har ikke vært uvanlig med en markedspris i intervallet 60–80 øre/kWh. De byggene som er med i kraftavtalen, har et samlet forbruk på om lag 140 GWh, og de vil derfor spare mellom 40 og 60 millioner kroner i løpet av det kommende året dersom kraftprisene holder seg i nevnte intervall.

Det er Statsbyggs kunder og brukere av eiendommene, ikke Statsbygg selv, som nyter godt av denne avtalen. Rundt halvparten av leietakerne ønsket være med på denne fastpriskontrakten. Et smart valg.

► «Snakkende skilt» til blinde i operaen

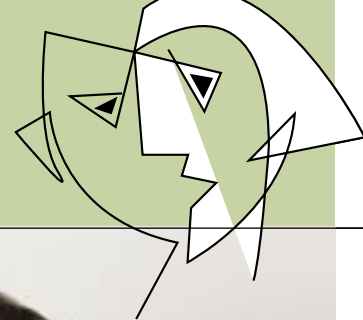
Blinde og svaksynte som besøker det nye operahuset i Bjørvika vil bli veiledet av et trådløst «snakkende-skilt-system» som sender ut talebeskjeder på hvor de befinner seg. Systemet består av en sender som sender ut infrarøde signaler og en håndholdt mottaker som gjør om signalene til en taleinformasjon. Mottakeren, som ikke er større enn en mobiltelefon, har en innebygd høyttaler eller mulighet for øretelefoner.

Infrarøde signaler er bedre egnet enn radiosignaler, blant annet fordi infrarøde signaler ikke produserer elektroniske forstyrrelser.

Typiske installasjoner i det nye operahuset vil være å ha sendere over hovedinngangen, toalettene, serveringssteder, billett- og informasjonsluken og inngangene til Hovedscenen og Scene 2.

Foto: Statsbygg

Samtidsarkitektur på Nasjonalmuseet

14. oktober åpnet Nasjonalmuseet utstillingen «Norsk samtidsarkitektur 2000–2005» i Kunsthallen på Tullinløkka i Oslo. Utstillingen går frem til 7. januar og viser høydepunktene innen samtidsarkitektur som er ferdigstilt de siste fem årene.

En fagjury har vurdert og valgt ut 50 bygninger på 2000-tallet tegnet av norske arkitekter. Byggene varierer i størrelse; fra interiørprosjekter, hytter og boliger til store komplekse anlegg. Utstillingen er delt inn i fem kategorier etter de 50 bygningenes ulike karakteristika. Byggene presenteres ved hjelp av frittstående utstillingselementer med tekster, fotografier, illustrasjoner og materialprøver.

Statsbygg støtter utstillingen og er representert med blant annet Svalbard forskningspark.

Foto: Statsbygg

Nye funn på Åker gård

Kulturminnet Åker gård ved Hamar er en Statsbyggeiendom som har en spesiell historie. Gården var kongsgård i vikingtiden, et maktsentrum i yngre jernalder og har hatt en betydningsfull posisjon frem til i dag.

I forbindelse med utgravinger i sommer er det også samlet inn spor etter historiske hageanlegg fra eiendommens noe nyere historie. På 1700-tallet var grusgangene av alunskifer og kantet med gressløk. Disse ble omtalt som de mørke gangene. På 1800-tallet ble hagen lagt om til engelsk stil med gressganger – de grønne gangene.

Utgravinger viser videre at hagen senere var i fransk stil, og at det har vært en humlehage for ølbrygging og et lysthus som minner om et gresk tempel.

Foto: Thomas Bjørnflaten

Riksantikvar Nils Marstein

Hvordan synes du Statsbygg tar vare på sine kulturhistoriske eiendommer?

Statsbygg har jo uttalte ambisjoner på området, noe Riksantikvaren gleder seg over. Det har vært en god utvikling i Statsbyggs forvaltning av de kulturhistoriske bygningene, men det er selvfølgelig fortsatt et potensial for forbedringer. Det bør være et mål at det ikke bare er enkelte deler av organisasjonen som ser verdien av å ta vare på disse bygningene, men at alle ser dette som en naturlig del av Statsbyggs virksomhet.

Har du noen eksempler fra Statsbyggs arbeid med kulturminner som ga gode resultater?

Arbeidene på Bygdøy Kongsgård er et strålende eksempel på at Statsbygg ikke bare har tatt ansvar, men også har utviklet spesiell kompetanse innen et så spesialisert felt som antikvarisk bygningsvern. Statsbygg har tatt lærdom av arbeidene på Slottet, der det ikke ble tatt tilstrekkelige hensyn til de antikvariske verdiene i første fase av istandsettingsprosjektet.

Hva forventer du av Statsbygg i fremtiden når det gjelder å ta vare på kulturarv?

Det er behov for en stor statlig aktør som kan ivareta den mest verdifulle delen av statens kulturhistoriske bygninger. En profesjonell forvalter med en stor portefølje av historiske bygninger vil gjøre det attraktivt for arkitekter, konsulenter og håndverksbedrifter å spesialisere seg innen feltet. I dag er markedet innen antikvarisk bygningsvern så lite at det ofte ikke er verdt risikoen å rette seg inn mot dette markedet. Statsbygg kan etter mitt skjønn utvikle seg til å være den tunge eiendomsforvalteren som kan virke som et gravitasjonsfelt på dette området.

Kunnskapsbygg i kulturlandskap

På toppen av en gressbakke, omgitt av skogkledde høydedrag på Remmen utenfor Halden ligger en langstrakt bygning i glass, tre og betong. Nybygget til Høgskolen i Østfold vitner om ambisjoner for utdanning og forskning.

Selv om hovedbygningen ruver med sine tre etasjer, ligger den godt i landskapet. Dette har også vært arkitektens intensjon. Utstrakt bruk av glass i fasadene gir kontakt og utsikt mot naturen og kulturlandskapet rundt, og de mange atriene i bygget bidrar også til å viske ut skillet mellom inne og ute.

Nominert til pris – Det er blitt et utrolig flott bygg, og de som skal bruke det er også veldig fornøyd, sier Rigmor Leirvik, prosjektleder i Statsbygg. Hun har ledet arbeidet med både nybygget og rehabiliteringen av de tidligere lokalene til høgskolen, og vet at det er alt det som ikke synes som har bydd på de største utfordringene.

– Det har vært et stort og veldig komplisert prosjekt, og de største utfordringene har vært knyttet til rehabiliteringen av den opprinnelige bygningsmassen. Blant annet var det en stor utfordring å få på plass de tekniske installasjonene i og under de gamle bygningene, forteller hun.

Utfordringene underveis kommer likevel i skyggen av det flotte sluttresultatet, som blir lagt merke til i arkitekturkretser. I midten av oktober ble det kjent at Høgskolen i Østfold er nominert til en av de gjeveste arkitekturprisene i Europa, Mies van der Rohe-prisen, EUs pris for samtidsarkitektur.

Lang vei fram Høgskolen i Østfold ble offisielt åpnet av kunnskapsministeren 15. september 2006, men har hatt en lang historie. Vedtaket om å samlokalisere høgskolens lokaler på Remmen i Halden ble gjort i 1992. Et romprogram

som beskrev plassbehovet forelå først i 1998, da også arkitektkonkurransen ble utlyst. Byggingen kom i gang sommeren 2003.

– Det er vel ikke unormalt at et slikt prosjekt tar lang tid, men det har sine ulemper. Blant annet var det vanskelig å forutsi studentveksten. Vi ser allerede nå at vi har litt for lite plass, sier universitetsdirektør Birgitta Næss. Hun tar i mot på sitt kontor i tredje etasje, i framspringet over hovedinngangen. Her er det fri sikt, om alle dører er lukket, ut gjennom glassvinduene i den andre enden av det 165 meter lange korridoren. Noen bruker sparkesykkel for å komme raskt fra den ene enden til den andre.

Mange behov Høgskolen i Østfold har avdelinger både i Sarpsborg, Fredrikstad og Halden. I Halden ligger høgskolens administrasjon, lærerutdanningen, og utdanningene samfunnsfag, språk og informasjonsteknologi. Det er også Remmen som har de fleste studentene, omlag 2500 av høgskolens i alt 4000 studenter.

Nybygget inneholder mange og svært forskjellige funksjoner tilpasset de ulike utdanningenes behov. Her er mer enn 900 rom, med alt fra bøttekott, kontorer, laboratorier, musikkrom, auditorier, formingsal og bibliotek.

Sterke farger, sterke meninger – Vi har fått et veldig flott bygg, selv om det har tatt litt tid å «bo seg inn», sier Næss. Svært mange av høgskolens ansatte har vært involvert i ulike brukergreper i prosjektet. Likevel oppstår det frustrasjon når en skal flytte fra det trygge og vante, til noe nytt og utfordrende. Det har vært reaksjoner på de sterke fargene som går igjen i ganger og trapperom, på

Fakta

- › Oppdragsgiver: Kunnskapsdepartementet.
- › Byggearbeidene ble påbegynt i juni 2003 og ferdigstilt i juni 2006.
- › Pris: 560 millioner kroner.
- › Arkitekt: Reiulf Ramstad Arkitekter AS.
- › Areal 13.000 m² nybygg og 15.000 m² rehabilitering.
- › Bygget er levert til avtalt tid og kostnad.
- › Prosjektleder i Statsbygg: Rigmor Leirvik.

Helheten i bygget er blant annet ivaretatt ved at alle kontorer, møterom og pauserom i nybygget fikk nye møbler. De fleste av dem tegnet av prosjektets arkitekt Reiulf Ramstad, og spesiallaget for høghskolen.

persiener som i begynnelsen ikke virket som de skulle, på vegger av upusset betong.

– Det tar tid å vende seg til nye lokaler og ny arkitektur, men nå tror jeg det store flertallet begynner å trives. Vi har fått moderne, funksjonelle lokaler med et helhetlig preg og vi har løst de fleste problemer som følger med et nytt bygg, sier Birgitta Næss.

Helheten i bygget er blant annet ivaretatt ved at alle kontorer, møterom og pauserom i nybygget fikk nye møbler. De fleste av dem tegnet av prosjektets arkitekt Reiulf Ramstad og spesiallaget for høghskolen. Ikke alle var like fornøyd med det.

– Akademikere er gjerne litt sånn «my office is my castle» sier prosjektleder ved høghskolen, Bernt Evensen.

– Noen ville gjerne beholde sine gamle kontorstoler, pulter og reoler, men det gikk jo ikke. Nå har alle fått nye modulbaserte hyllesystemer og skrivebord i høytrykkslaminert bjørk. De gamle møblene er gjenbrukt i de eldste delene av bygget, der de hører mer naturlig hjemme.

En prøvelse Alle parter – bruker, byggherre og arkitekt – er enige om at det har vært et krevende prosjekt. Fordi høghskolen skulle være i full drift i byggeperioden, ble prosjektet delt inn i to faser. I den første fasen ble nybygget med kontorer, grupperom, auditorier og bibliotek reist. I fase to ble de opprinnelige lokalene fra 1970-tallet rehabilitert.

– Som bruker er det viktig å være engasjert og våken gjennom hele prosessen, sier Evensen.

– Alle som har vært med på et byggeprosjekt vet at det er mange valg som skal tas. Vi har gjort noen tabber underveis, men de fleste av dem går det heldigvis an å rette opp. For eksempel ble studieadministrasjonen plassert i 3. etasje sammen med resten av administrasjonen. Vi flytter den nå ned til 1. etasje, nærmere studentene de skal betjene.

Bernt Evensen mener det alt i alt har vært en god dialog mellom brukerne, byggherre og arkitektene, og at sluttresultatet er blitt et flott og framtidsrettet bygg.

Biblioteket Om lærere og administrasjon har hatt litt vanskelig for å venne seg til alt det nye, har studentene raskt tatt byggets alle kroker og kroker i besittelse. De flokker seg sammen på studenters vis i trapper, i grupperom, i kantina og på plassen over det nye store biblioteket, Østfolds største fagbibliotek. Her, blant 70 000 bøker, har Søren Klitkou fra årsstudiet i tysk funnet en rolig krok. Han er en flittig bruker av biblioteket.

– Det er et veldig rolig og avslappende sted å være, og her finner jeg alle de bøkene og magasinene jeg trenger, sier Søren Klitkou. Han synes det nye bygget er utrolig flott.

I lesesalen like ved sitter bare et par studenter, resten av plassene er tomme. Det er karakteristisk for dagens studenter at de sitter mindre alene fordypet over bøkene, og jobber desto mer på laptop og i gruppeprosjekter. Som for eksempel Mona Klevmo, Renate Skjærvik, Malin Stanes og Agnete Jappée, alle studenter ved vernepleierutdanningen i Fredrikstad. De har

Høgskolen i Østfold

Utsmykkingsutvalget mente de mange atriene kunne være en spennende utfordring, og ga unge og relativt nyetablerte kunstnere anledning til å utfolde seg i uterommene. Resultatet er blitt kunstverk som reflekterer at skolen først og fremst er en arena for unge og vitale mennesker.

«Vi har fått moderne, funksjonelle lokaler med et helhetlig preg, og vi har løst de fleste problemer som følger med et nytt bygg.»

– Det tar tid å vende seg til nye lokaler og ny arkitektur, men nå tror jeg det store flertallet begynner å trives, sier Birgitta Næss.

– Det er et veldig rolig og avslappende sted å være, og her finner jeg alle de bøkene og magasinene jeg trenger, sier Søren Klitkou.

Mona Klevmo, Renate Skjærvik, Malin Stanes og Agnete Jappee synes det er veldig gode arbeidsforhold ved skolen. Lyst og flott, med mange gode rom.

– Det er blitt et utrolig flott bygg, og de som skal bruke det er også veldig fornøyd, sier Rigmor Leirvik, prosjektleder i Statsbygg.

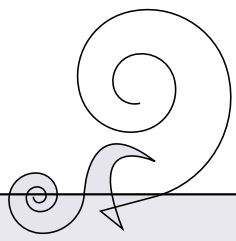

lånt et grupperom et par etasjer over biblioteket, der de kan sitte i ro med et felles prosjekt.

– Vi bor i Halden, og da synes vi det er veldig greit å komme hit i stedet for å reise helt til Fredrikstad når vi ikke har forelesninger, sier Malin Stanes. Hun og de andre jentene synes det er veldig gode arbeidsforhold ved skolen. Lyst og flott, med mange gode rom.

Utfordringer for tanken Det er mange atrier på høyskolen, og i ett av dem henger et stort hundehode på en upusset betongvegg. Det er Petter Hepsøes «Dogscape», ett av kunstverkene som ble kjøpt inn til prosjektet etter en konkurranse med over 200 bidrag. Utsmykkingsutvalget mente nettopp de mange atriene kunne være en spennende utfordring, og ga unge og relativt

nyetablerte kunstnere anledning til å utfolde seg i uterommene. Resultatet er blitt kunstverk som reflekterer at skolen først og fremst er en arena for unge og vitale mennesker. Med titler som «Det store blå bortenfor», «Et annet sted» og «Forgotten landscape» er kunstverkene også en utfordring for tanken. Og det passer bra på en moderne høyskole.]

Vern om gammalt og nytt

Han kunne nesten ha vore bygd i dag. Likevel er Villa Stenersen frå 1939 eit kulturminne som skal vernast på lik linje med stavkyrkjene frå middelalderen.

«Sittende pike» av Gerhard Henning foran villaen

Tekst: Eva Kvandal

Foto: Statsbygg arkiv

Det moderne uttrykket til villaen laga nærmast skandale då han blei bygd, og naboen som hadde selt tomta, syntest huset var så stygt at han ikkje eingong orka å bu ved sida av det.

Men som kulturminne fortel huset ei historie om glansperioden til funksjonalismen. Det blei teikna av arkitekt Arne Korsmo, som var ein av dei mest sentrale norske arkitektane i mellomkrigstida, og som tidleg gjorde seg synleg med dei tidsriktige villaene sine. Han fekk i oppdrag å teikne huset av forretningsmannen og kunstsamlaren Rolf E. Stenersen i 1937. Huset var meint å romme kunstsamlinga, som var «ganske» stor, og det skulle vere eit moderne hus «hvor han [Stenersen] kunde ha den glede å føle at alle muligheter teknisk hadde fått et kunstnerisk uttrykk», skriv Korsmo sjølv.

Den modernistiske arkitekturen frå mellomkrigstida fekk namnet *funksjonalisme* eller *funkis*. Medan det her til lands var vanleg å kombinere funksjonalismen med norske tradisjonar, som å bygge funkishus i tre, blei Villa Stenersen eit ekte funkishus også i internasjonal forstand, med pussa mur og glasbyggjarstein.

KULTURMINNER

Salongen

Eit av hovudprinsippa i funksjonalismen er at «form follows function». Dette kjem særleg godt til uttrykk i den kjende garasjen i Villa Stenersen. Stenersen var svært oppteken av bilar, men han var ein elendig sjåfør. Han kunne ikkje ryggje, så han ville ha ein garasje der han kunne kjøre rett inn og rett ut att på den andre sida. Korsmo teikna ein garasje til han som følgjer svingradiusen på bilen, heilt i tråd med ideala i funksjonalismen.

Også i tråd med funksjonalismen var ideen om å bygge ein heil vegg i glasbyggjarstein for å få

best mogleg lys til kunstsamlinga. Nye bygge- metodar og nye typar materiale, der søyler og golv i betong utgjer heile berestrukturen, gjorde det mogleg å bygge ein fasade av berre glas. No blei rett nok andre etasje ikkje heilt dekt av glasbyggjarstein slik teikningane opphavleg var, for fru Stenersen ville ha vanlege vindauge inni glasbyggjarsteinen slik at ho kunne sjå ut.

Rolf Stenersen donerte villaen sin til staten i 1979, og Statsbygg har forvalta eigedommen sidan då. Stenersen ville gjerne at villaen skulle

brukast som statsministerbustad, men det er berre Oddvar Nordli som har budd der. I 2000 blei huset gjort om til kulturhus for design og arkitektur etter eit stortingsvedtak.

Villa Stenersen er endeleg ferdig restaurert utvendig, og det som ein gong blei sett på som skandaløst og stygt, står i dag fram som eit praktbygg. Villaen er blitt det kanskje mest kjende dømet på ein ekte funkisbustad her i landet, og er eit verneverdig kulturminne frå perioden.]

Arkitekt Arne Korsmo får i oppdrag å teikne huset av Rolf E. Stenersen

1937

Villa Stenersen står ferdig som bustad for finansmannen og kunstsamlaren Rolf Stenersen og hans familie

1939

Huset blir gitt i gåve til staten til bruk som statsministerbustad

1974

Statsminister Oddvar Nordli bur i villaen ein periode

1976

Havestua

Kulturminne

- › Kulturminne er «alle spor etter menneskelig virksomhet i vårt fysiske miljø» (kulturminnelova).
- › I lov om bygningsfredning frå 1920 var dei statlege bygningane ikkje tekne med, fordi Stortinget meinte at staten ville ta ansvar for sine egne kulturminne.
- › I 1930-åra blei det laga ei liste over dei gamle eigedommane til staten. Ein prøvde å utvide denne lista i 1960-åra, men lista fekk aldri ei fast departemental forankring.
- › I dag kan ein verne statlege bygningar på to måtar: Gjennom forskrift til fredning etter kulturminnelova eller ved regulering til spesialområde/bevaring gjennom plan- og bygningslova.
- › Regjeringa vedtok ved kongeleg resolusjon i september 2006 felles retningslinjer for vedlikehald av dei statlege kulturhistoriske eigedommane. Dei skal først i eit felles register, og alle departement må utarbeide ein samla landsverneplan for sektoren sin.
- › Statsbygg har fått i oppgåve å lage ein landsverneplan over mellom anna dei kongelege eigedommane til staten, Statens hus med fylkesmannsembeta og regjeringsbygningane.

Les meir om kulturminne i neste nummer av *Åpent rom*.

Badet med spegl som kan opnås ut

Utanriksminister Torvald Stoltenberg held frukostmøtane sine i Villa Stenersen. Kjøkenet vert gjort lydtett.

1991

Norsk Form tar over bruken av villaen og opnar for omvisningar.

2000

Statsbygg skifter ut 438 handlaga glasbyggjarstein.

2003

Restaureringa av Villa Stenersen held fram.

2006

SLIK GJØR DE DET... i Vauban i Tyskland

Fra militære kaserner til blomstrende bydel

Tekst: Mirjana Rødningen

Foto: Mirjana Rødningen

Da de franske militære flyttet ut fra sin militærbase Vauban i Freiburg i 1992, var både planleggere og mange innbyggere begeistret for de nye mulighetene de så i det fristilte området tre kilometer fra bykjernen. Vauban kunne tilby nye boliger, arbeidsplasser og ikke minst integrere byøkologiske aspekter i planleggingen helt fra starten av. Vauban skulle forvandles til en ny bydel med mer enn 5 000 innbyggere og 600 arbeidsplasser. Planleggingen startet i 1993 og i 2006, etter tre utviklingsfaser, vil bydelen på 38 hektar være ferdigstilt.

Freiburg kommune kjøpte området fra myndighetene for 20 millioner euro i 1993, og var ansvarlig for planleggingen og utviklingen. Prinsippet «Learning while Planning» lå til grunn og tillot fleksibilitet under utviklingen. Det gjorde det mulig for innbyggerne å delta i planleggingsfasen, og de dannet i 1995 borgerorganisasjon «Forum Vauban» som ble godkjent som juridisk person samme år. Fra starten av ønsket forumet ikke bare å organisere, men også utvikle egne forslag til planleggingen og byggingen av området. Derfor ble prosjektet opprettet og gjennomført sammen med kommunen og flere andre partnere. Allerede i 2001 flyttet cirka to tusen beboere inn i Vauban.

Prosjektets styrke ligger i beboernes engasjement i utformingen av den nye bydelen. Deres ideer, kreativitet, engasjement og felles mål om bærekraftig og trivelig bydel viste seg å være en suksess. Målene om energibruk, bilbruk, sosial sammensetning, felles byrom og flere nye konsepter ble alle gjennomført med hell.

Vauban er blitt et godt eksempel på byplanlegging og bærekraftig utbygging og besøkes daglig av mange byplanleggere, arkitekter og andre nysgjerrige fra hele verden.]

